

**Gemeente
Voorschoten**

Klimaatadaptieve wijkaanpak Krimwijk

januari 2025

Auteurs: Jan-Paul de Jong en Eva Nummerdor

Inhoudsopgave

I.	Inleiding: achtergrond, aanpak en doelstelling klimaatadaptatie	3
II.	Gebiedsbeschrijving Krimwijk	6
III.	Stappen & proces Wijkplan	8
IV.	Knelpuntenanalyse & stresstesten resultaten Krimwijk	10
V.	Oplossingen & maatregelen	13
VI.	Vervolg & conclusie.....	16

I. Inleiding: achtergrond, aanpak en doelstelling klimaatadaptatie

In deze wijkaanpak is beschreven wat de opgave is op het gebied van klimaatadaptatie binnen de Krimwijk en welke stappen ondernomen kunnen worden om de wijk klimaatadaptief te maken. In grote lijnen wil dit zeggen: bestendig tegen extreme hitte, droogte en extreme neerslag. Deze wijkaanpak bevat een voorstel van vrij concrete maatregelen en voorgestelde oplossingsrichtingen (minder concreet en nader uit te werken). De maatregelen en oplossingsrichtingen zijn zowel door de gemeente uit te voeren en uit te werken als door andere betrokken partijen, zoals bewoners.

Leeswijzer

In dit plan staat:

- de inleiding: achtergrond, aanpak en doelstelling klimaatadaptatie (hoofdstuk I)
- een gebiedsbeschrijving van de Krimwijk (hoofdstuk II)
- een uitleg van de stappen die we voor de Krimwijk gaan zetten om het einddoel te bereiken, namelijk het klimaatbestendig maken van de wijk (hoofdstuk III)
- een beschrijving van de onderzoeksuitkomsten van de stresstest: de knelpunten en de klimaatadaptatie opgave in de wijk (hoofdstuk IV)
- een beschrijving van de oplossingsrichtingen, maatregelen en acties om de opgave te realiseren (hoofdstuk V)
- een eindconclusie en vooruitblik: wat hebben we bereikt uiteindelijk? Hoe gaan we verder na vaststelling van dit plan? (hoofdstuk VI)

Context, achtergrond en aanleiding: klimaatadaptatiebeleid en doelstellingen gemeentelijk en landelijk

Het Rijk heeft het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA) opgesteld. Het DPRA heeft als doel om wateroverlast, droogte, hittestress en de gevolgen van overstromingen te beperken. Het uiteindelijke doel is dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en water robuust is ingericht. Gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk werken samen aan dit programma.

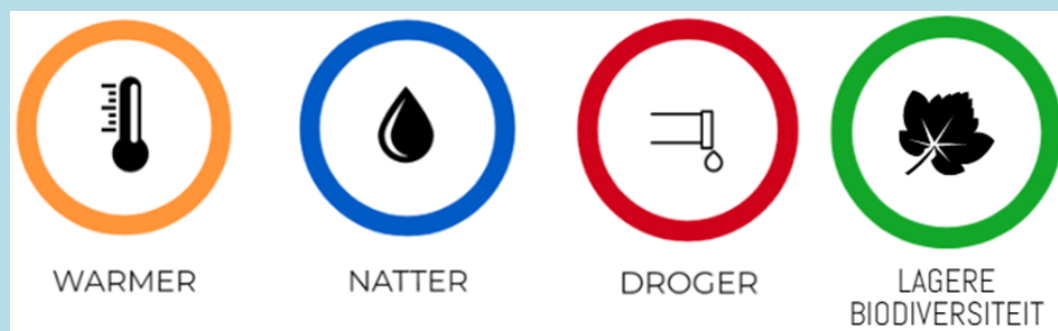
In het Klimaatadaptatiebeleid van de gemeente Voorschoten (door de gemeenteraad vastgesteld in mei 2023) is als ambitie gesteld in 2040 klimaatadaptief te zijn. Dit noemen we de stip op de horizon waar we naartoe werken. Deze ambitie om in 2040 klimaatadaptief te zijn gaat dus verder dan de landelijke ambitie (2050).

Globaal zijn de volgende zes doelen in het klimaatadaptatiebeleid geformuleerd:

- 1 Voorschoten is een prettige plek om te verblijven, ook bij hitte-extremen
- 2 Er is beperkte schade door langdurige droogte
- 3 Er is beperkte hinder en schade bij hevige regenval
- 4 Voorschoten is voorbereid op een overstroming
- 5 Voorschoten wordt groener en blauwer
- 6 Voorschoten heeft klimaatadaptatiebeleid met oog voor alle inwoners

Wat is klimaatadaptatie?

Het aanpassen van de leefomgeving aan klimaatverandering heet klimaatadaptatie. Klimaatverandering is al aan de orde van de dag en sommige gevolgen zijn onomkeerbaar. Klimaatverandering vraagt daarom ook om maatregelen die ervoor zorgen dat Voorschoten leefbaar blijft, gelet op de veranderende weersomstandigheden.

Figuur 1 Gevolgen klimaatverandering

Stresstesten en bepaling prioriteit en knelpunten

Om in 2040 klimaatadaptief te kunnen zijn, is het van belang eerst te weten wat er moet gebeuren om dit te bereiken: het bepalen van de zogenaamde opgave. Er is onderzocht wat de knelpunten en kwetsbaarheden zijn binnen onze gemeente, deze zijn vervolgens zoveel als mogelijk gekwantificeerd; hiermee is de opgave grotendeels bepaald. Ook is er een prioritering gemaakt. Hieruit zijn vier wijken naar voren gekomen die de gemeente Voorschoten als eerst wil aanpakken.

- Krimwijk
- Noord-Hofland
- Starrenburg
- Vlietwijk

Bovenstaande vier wijken blijken vanuit onze analyses en onderzoeken de meeste problemen te ondervinden met betrekking tot klimaatadaptatie. Dit komt ook overeen met de praktijkervaringen binnen onze gemeentelijke organisatie. Het gaat dan veelal om panden en wegen die in deze wijken bij extreme buien onderlopen. Bij de andere wijken is dat niet of nauwelijks het geval, zo blijkt uit onze analyse.

In de analyses en onderzoeken is de nadruk gelegd op twee thema's: (I) wateroverlast door extreme neerslag en (II) hitte. Hiervoor hebben we eenduidige toetsbare doelen geformuleerd die we hanteren om de opgave voor de meest urgente knelpunten zo concreet mogelijk – gekwantificeerd - te bepalen:

Toetsbare doelen

WATEROVERLAST bij korte hevige bui
(70 millimeter in 1 uur)

Geen water in panden
(geen waterdiepte hoger dan vloerpeil woningen)

**Wegen blijven begaanbaar voor
calaniteitenverkeer**
(minder dan 30 cm waterdiepte)

HITTE op een extreem hete dag
(Referentie: 1 juli 2015, 15:00 uur)

Voldoende koele openbare verblijfsplekken
(Elkeen 300 meter van ieder pand een koele openbare verblijfsplek van minstens 200 vierkante meter)

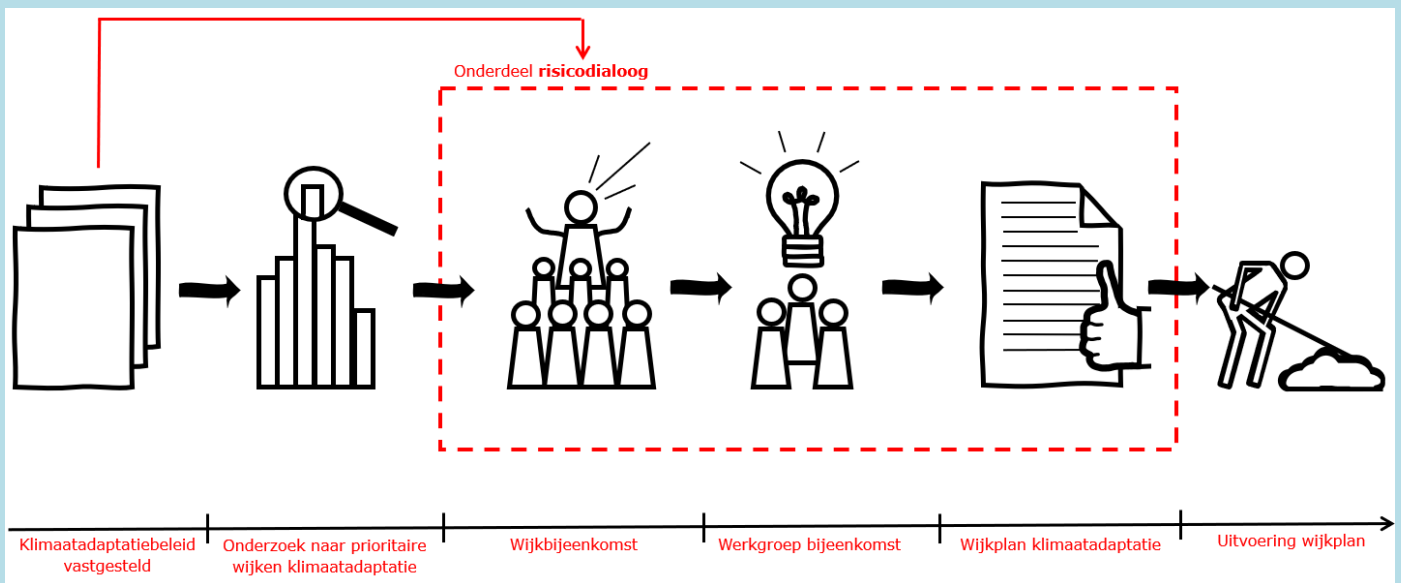
Figuur 2 Toetsbare doelen stresstesten

Kanttekeningen die hierbij geplaatst moeten worden is dat de gehanteerde criteria voor extreme neerslag en hitte waarop we toetsen een ambitie laten zien, of een streefbeeld waar we graag naartoe willen. Conform ons klimaatadaptatiebeleid zijn deze criteria uitgangspunt bij herinrichting, nieuwbouw of gemeentelijke projecten in de openbare ruimte (denk aan rioleringsvervanging). Voor een bestaande situatie waar geen ontwikkelingen voorzien zijn is het een wens maar nadrukkelijk geen verplichting, en is redelijkerwijs niet te verwachten in dat geval de opgave op te lossen. We koppelen de opgave dus steeds aan ontwikkelingen en projecten die in de wijk voorzien zijn (we spreken dan van zogenaamde "meekoppelkansen"). Kortom: we spreken hier van een inspanningsverplichting, maar geen resultaatverplichting op basis van wetgeving of beleid.

Vervolgstappen: risicodialoog en toewerken naar wijkplannen

De vervolgstap is om de resultaten van onze onderzoeken mee te nemen naar belanghebbende partijen om hierover in gesprek te gaan (ook wel dialoog genoemd). Een aantal belanghebbende partijen is: inwoners, het waterschap, woningcorporaties, projectontwikkelaars en belangenverenigingen. Dit gesprek voeren we om een goed gedeeld beeld te krijgen van de opgave en om samen te bepalen welke maatregelen en acties we moeten nemen om de opgave op te lossen, waar de prioriteit komt te liggen en wie wat doet. Ook kijken we naar kosteneffectiviteit: welke investeringen zijn nog te rechtvaardigen om de opgave op te lossen? Dit proces noemen we de risicodialoog.

Hiervoor organiseren we o.a. wijkbijeenkomsten in de prioritaire wijken die hierboven staan benoemd. Vervolgens stellen we voor iedere van de vier genoemde wijken een wijkplan klimaatadaptatie op. Dit wijkplan voor de Krimwijk is daarvan de eerste in een reeks van vier.

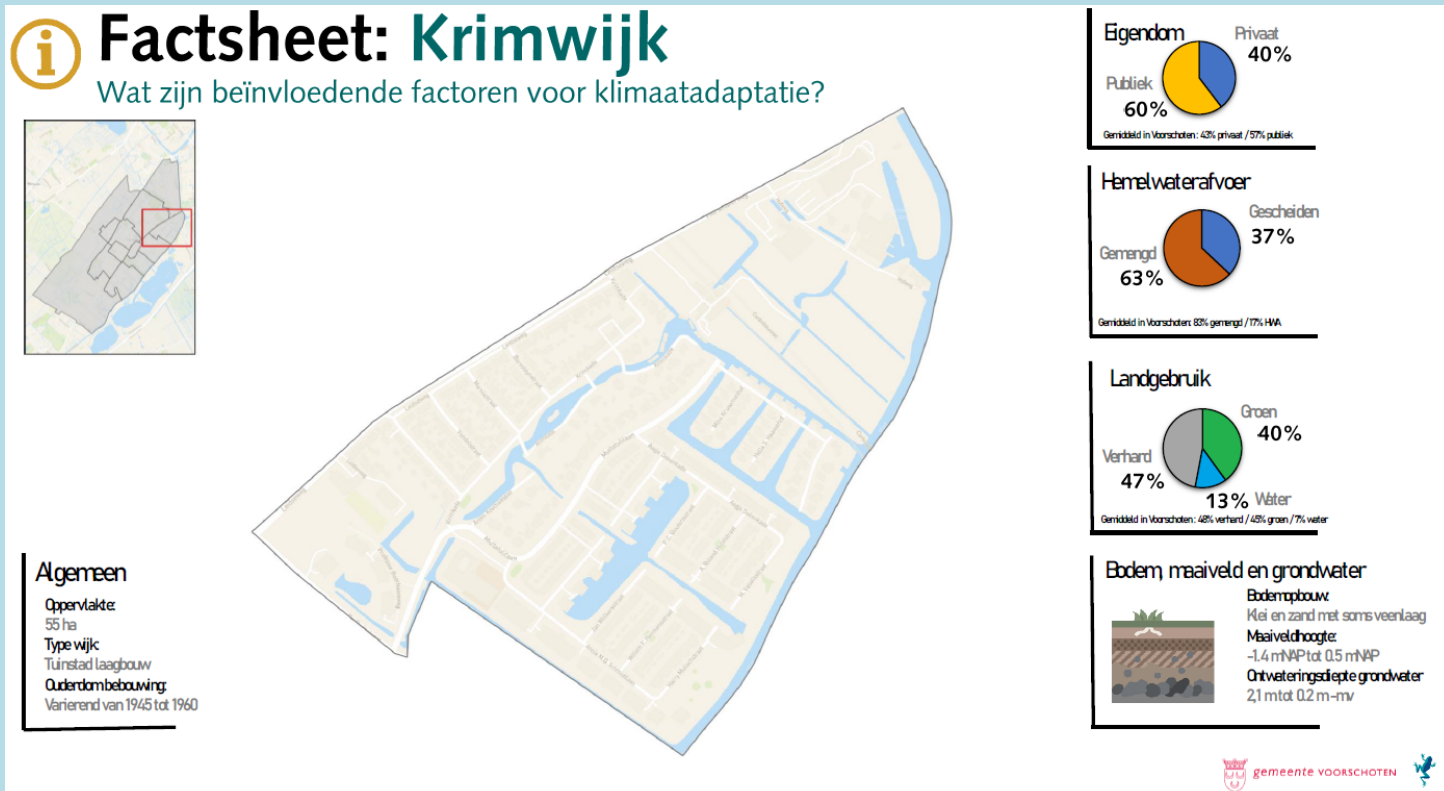
Figuur 3 Proces

II. Gebiedsbeschrijving Krimwijk

De Krimwijk is een wijk van gemiddelde omvang. In de wijk staan 953 woningen. Deze zijn verdeeld over twee delen: een oud deel en een nieuw deel. Dit plan gaat over beide delen van de wijk. Het oude deel van de wijk (Krimwijk 1) dateert uit 1928. Het nieuwe deel van de wijk (Krimwijk 2) is gebouwd vanaf 2005.

Behalve woningen bevinden zich in de wijk ook enkele bedrijven.

Krimwijk 1 strekt zich uit ten noorden van het stadscentrum van Voorschoten, aan de oostelijke zijde van de Leidseweg. Aan de oostkant van Krimwijk 1 bevindt zich het voormalige kassengebied langs de Vliet, waar later Krimwijk 2 is gerealiseerd. Zie ook figuur 5; Krimwijk 2 in het lichtgroen aangegeven en Krimwijk 1 in het donkergroen.

Figuur 4 Factsheet Krimwijk

Figuur 5 Krimwijk 1 en 2

In de Krimwijk zijn er naast bewoners verschillende andere partijen die relevant zijn voor klimaatadaptatie:

Er zijn twee woningcorporaties die woningen aanbieden in de Krimwijk: Stichting Woonzorg Nederland en Woningcorporatie Rijnhart Wonen. Zij hebben op korte termijn geen plannen voor groot onderhoud of herinrichting. Wanneer dit wel het geval is, is het uitgangspunt dat dit klimaatadaptief gebeurt.

In de Krimwijk is ook een belangenvereniging actief: belangenvereniging Krimwijk. Deze vereniging bestaat uit een bestuur van vrijwillige buurtbewoners. Zij zetten zich in om de wijk duurzaam te maken, veilig te houden en gezellig te laten zijn.

In Krimwijk zijn de volgende VVE's actief:

- Anemoon 81 t/m 99
- Dahlia
- Fresia 1
- Fresia J2
- Fresia J8
- Lelie
- Park Beukenrode Gebouw 1
- Park Beukenrode Gebouw 2
- Park Beukenrode Gebouw 3
- Park Beukenrode Gebouw 4
- Pioenappartementen
- Roos

De VVE's zijn in Voorschoten vertegenwoordigd door de overkoepelende organisatie van VVE's.

III. Stappen & proces wijkplan

Hoe is het wijkplan tot stand gekomen

Op 8 april 2024 hebben we een wijkbijeenkomst gehouden in de Krimwijk over het thema klimaatadaptatie. Zie de bijlage voor het verslag.

Tijdens deze bijeenkomst hebben we op interactieve wijze:

- de knelpunten en resultaten uit de stresstesten geverifieerd en geprioriteerd,
- een gesprek gevoerd over wat inwoners zelf kunnen doen en hoe de gemeente daarbij kan ondersteunen,
- gekeken welke manieren van communicatie passend zijn bij dit proces van het opstellen van een wijkplan

De resultaten uit deze wijkbijeenkomst hebben we gebruikt bij het opstellen van dit wijkplan. Vervolgens hebben we een werkgroep geformeerd bestaande uit enthousiaste wijkbewoners, waarmee we de te zetten vervolgstappen hebben bepaald en het wijkplan verder hebben vormgegeven.

Het plan is tot stand gekomen in samenwerking met deze werkgroep met bewoners, maar uiteindelijk een gemeentelijk plan. Het (concept-)plan is ook voorgelegd ter reactie aan de werkgroep, om zo een goed afgestemd en gedragen plan richting besluitvorming te loodsen. Op die manier geven we invulling aan het begrip participatie en het voeren van de risicodialog.

Dit wijkplan leggen we uiteindelijk voor aan het gemeentebestuur (college van B&W) ter vaststelling en besluitvorming, begin 2025.

Vervolg

Na vaststelling van dit wijkplan voeren we acties en maatregelen uit die op relatief korte termijn uitgevoerd kunnen worden, en werken we globale oplossingsrichtingen verder uit.

Actuele informatie over klimaatadaptatie, zowel op wijkniveau als voor de gehele gemeente is terug te vinden op:

<https://www.voorschoten.nl/klimaatadaptatie>

<https://voorschotenvoorduurzaamheid.nl/>

En op de gemeente-socials: Instagram, Facebook, LinkedIn, X (Twitter)

Zo gaan we met elkaar aan de slag!

1 Plan van aanpak +/- 3 MAANDEN

In de eerste fase komen we met inwoners en verschillende betrokken partijen uit de wijk tot het plan van aanpak voor de gehele gemeente. De input halen we uit:

- Eerste gesprekken met o.a. woningcorporaties, Vrienden van Voorschoten en de jongerenraad;
- Uitslagen van de enquête;
- Uitkomsten van de klimaatstresstesten;
- Een bewonersavond.

RESULTAAT STAP 1

Het Plan van Aanpak

Dit nemen we mee naar stap 2:

- Verificatie of Voorschotenaren het beeld dat uit de klimaatstresstesten komt herkennen;
- Een selectie van knelpunten waar wijkbewoners als eerste mee aan de slag willen;
- Een inventarisatie van de maatregelen die inwoners zelf kunnen en willen doen om hun eigen terrein meer klimaatbestendig te maken en overlast te verminderen;
- Inzicht in de ondersteuning die ze hierbij nodig hebben;
- Manieren waarop we samen met de gemeente, partners en wijkbewoners aan de slag kunnen om de maatregelen uit te kunnen werken in een concrete wijkaanpak.

2 In gesprek +/- 6 MAANDEN

In de tweede fase gaan we in gesprek met inwoners, de gemeente en andere partijen om concrete maatregelen uit te werken. Dit doen we door middel van werkvormen die we samen met de inwoners in fase 1 hebben bepaald. Bijvoorbeeld in de vorm van bijeenkomsten, communities, sociale media of online.

RESULTAAT STAP 2

Een gedetailleerd plan van inwoners en andere partijen om met de maatregelen aan de slag te gaan, en de hulp die hierbij nodig is van de gemeente.

3 Concept wijkaanpak +/- 2 MAANDEN

In fase 3 hebben we opgehaald welke maatregelen inwoners en andere partijen kunnen nemen en welke ondersteuning er van de gemeente nodig is.

- We stellen het concept wijkaanpak op, met de knelpunten in de wijk, de oplossingen die de gemeente, inwoners en andere partijen samen kunnen bieden, de ondersteuning die de gemeente kan bieden en een grove planning.
- We delen het concept wijkaanpak met inwoners en de betrokken partijen.

RESULTAAT STAP 3

Een concept wijkaanpak

DIT DOEN WE CONTINU

- Communicatie via www.voorschotenvoorduurzaamheid.nl, nieuwsbrief, sociale media en bestaande communicatiemiddelen;
- In gesprek met belangrijke partijen, zoals de woningcorporaties en afdelingen van de gemeente;
- Onderling afstemmen over de aanpak en voortgang.

4 Besluitvorming en aan de slag +/- 3 MAANDEN

In de laatste fase wordt de wijkaanpak, dat samen met inwoners en andere betrokken partijen is opgezet, bestuurlijk ter besluitvorming gebracht. Wanneer de wijkaanpak wordt vastgesteld, wordt het gedeeld met de inwoners. Dit is het startpunt om samen aan de slag te gaan met de oplossingen!

DIT HEBBEN WE EIND 2024

- Een wijkaanpak voor De Krimwijk die klaar is voor bestuurlijke besluitvorming;
- Twee voltooide bewoners-bijeenkomsten (in De Krimwijk en in Noord-Holland) en twee gepland.

Dit proces is in hoofdlijnen weergegeven en wordt in 2024 en 2025 in vier wijken doorlopen: De Krimwijk, Noord-Holland, Vlietwijk en Starrenburg II.

Figure 6 Plan van aanpak per wijk

IV. Knelpuntenanalyse & stresstesten resultaten Krimwijk

We hebben zoals eerder toegelicht drie toetsbare doelen als uitgangspunt genomen (zie figuur 7).

Figuur 7 Toetsbare doelen stresstesten

Opgave in de Krimwijk

Kijkende naar de toetsbare doelen ziet de opgave in de Krimwijk er als volgt uit, in volgorde van prioriteit:

A. Wateroverlast (geen water in panden en wegen blijven begaanbaar):

Locatie 1: binnentuinen en garages tussen Leidseweg en Krimkade: opgave ca. 500 m³

Bij een maatgevende extreme bui (70 mm in een uur) verwachten we vanuit onze modellen en analyses dat een aantal panden (garages) zal onderlopen. Ook een aantal tuinen staat dan onder water. In onderstaande figuur is e.e.a. weergegeven.

Tijdens de bewonersavond werd door meerdere bewoners gemeld dat ophoging van naburige tuinen ook een nadelig effect heeft.

De wateroverlast wordt ook bevestigd vanuit praktijkervaringen van bewoners: het onderlopen van de tuinen bij hevige buien wordt herkend. Ook garages in de omgeving ondervinden hinder van wateroverlast.

De opgave (hoeveelheid water die problemen veroorzaakt en moet worden opgevangen of geborgen) is bij benadering 500 m³. Het is van belang hierbij te beseffen dat dit aantal m³'s globaal berekend is en slechts een indicatie geeft. Als de maatregelen en oplossingen concreter worden bepaald en nader worden uitgewerkt (effectbepaling), zullen we deze berekeningen nog verfijnen, waarbij we o.a. de werking van riolering explicieter meenemen.

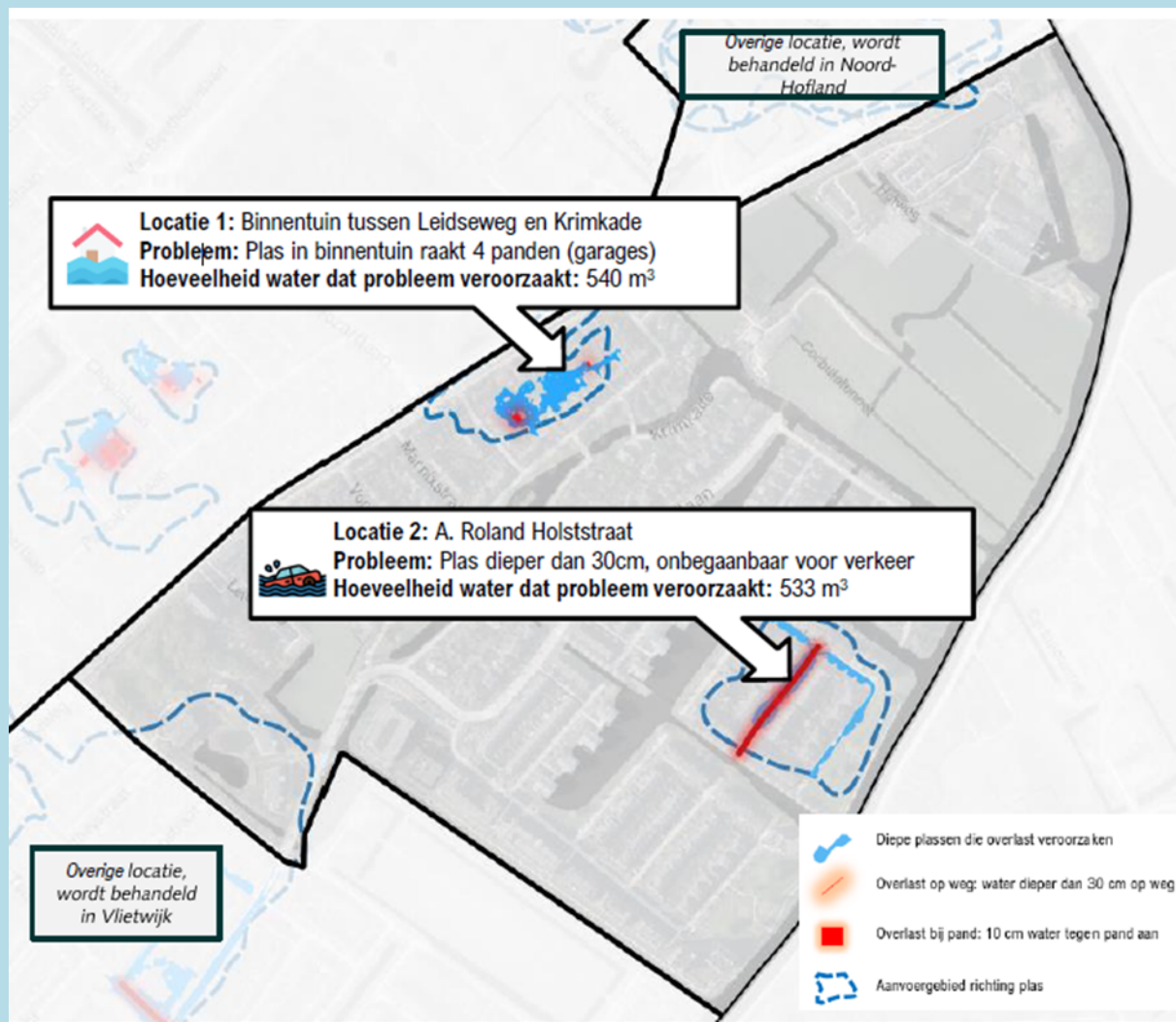
Garages in het toestroomgebied

De garages waar hier sprake van is (zie ook onderstaande figuur) liggen niet verdiept. Voor particuliere garages waar dat wel het geval is, en eventuele wateroverlast uitsluitend voortkomt uit deze lage ligging, ligt de verantwoordelijkheid volledig bij de particuliere eigenaar en spreken we niet van een collectieve wateropgave. Deze garages nemen we niet mee in onze verdere analyse en zijn ook geen gemeentelijke verantwoordelijkheid.

Locatie 2: Roland Holststraat en Willem F. Hermansstraat: opgave ca. 500 m³

Bij een maatgevende extreme bui worden deze straten onbegaanbaar. De Willem F. Hermansstraat kwam aanvankelijk niet naar voren uit onze analyses (zie kaart hieronder), maar hebben we toegevoegd naar aanleiding van wat naar voren is gebracht tijdens de wijkavond. Deze straat heeft namelijk dezelfde karakteristieken en grenst vrijwel direct aan de Roland Holststraat. Voor beide straten ervaren inwoners bij hevige regenval flinke plasvorming op de weg en in de parkeervakken.

Ook hierbij merken we op dat de gekwantificeerde opgave indicatief is.

Figuur 8 Wateropgave Krimwijk

B. Hitte (binnen 300 meter van elk pand een openbaar toegankelijke groene koele plek)

Verspreid over de wijk zijn er honderden woningen die op een te grote afstand verwijderd zijn van een schaduwrijke groene openbare plek. Zie onderstaande illustratie.

De inwoners ervaren dit niet direct als een groot probleem (althans dat is niet gebleken uit onze enquête en uit de wijkbijeenkomst), daarnaast is er maar een beperkt handelingsperspectief om dit volledig op te lossen. Toch zien we dit als een opgave waarvoor we wel degelijk zoeken naar oplossingen. Het uitgangspunt is hierbij proberen zoveel als mogelijk schaduwrijke groene openbaar toegankelijke plekken te creëren binnen de wijk.

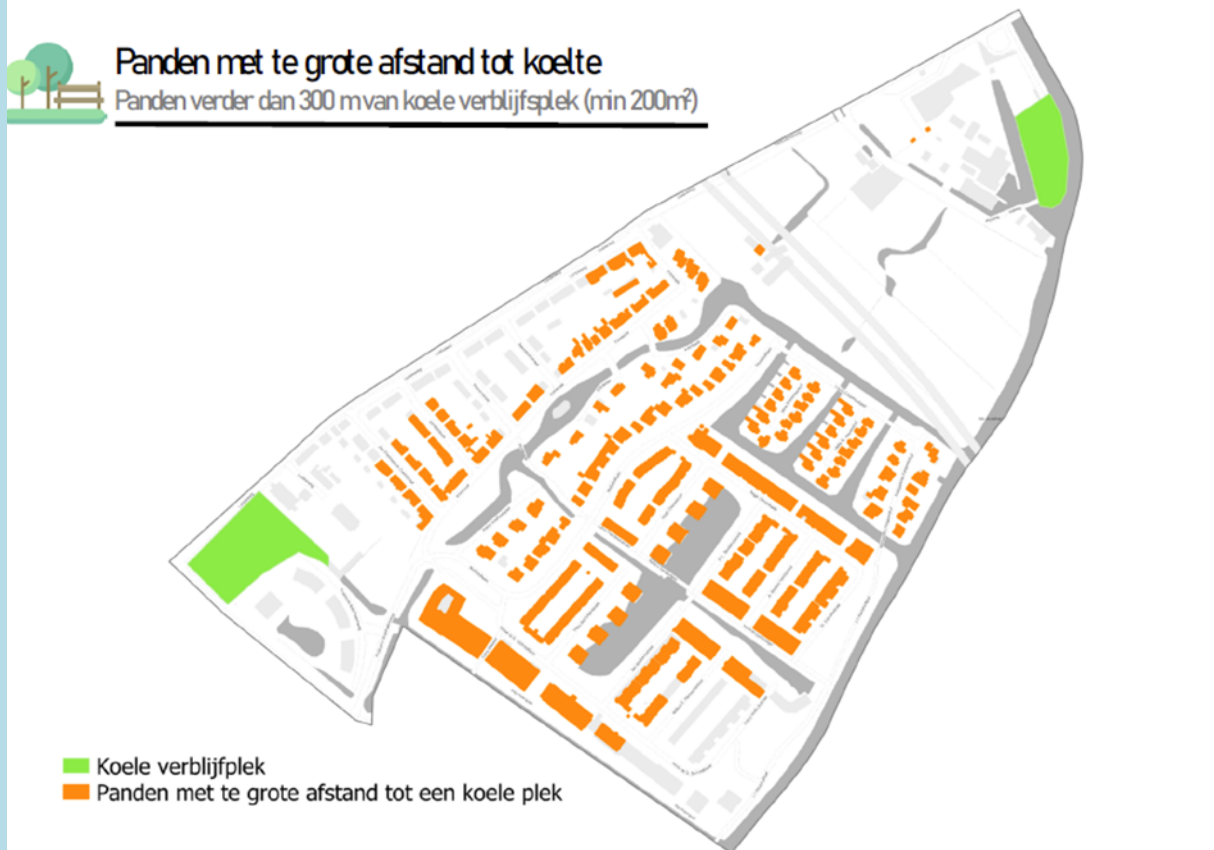
Tijdens de wijkavond werd gemeld dat langs de Krimslot een tekort aan groen en schaduw wordt ervaren. Dit gaat vooral over het tekort aan hoge bomen en diversiteit aan lage beplanting. Bewoners erkenden dat dit problemen rondom hitte kan veroorzaken, maar gaven aan dat ze dit probleem zelf niet ervaren. Als mogelijke oplossing werd daarentegen wel genoemd om extra soorten groen en bomen te realiseren.

Beeld extreem hete dag

Panden met te grote afstand tot koelte
Panden verder dan 300 m van koele verblijfsplek (min 200m²)

Figuur 9 Beeld extreem hete dag Krimwijk en koele verblijfsplekken

Hierbij merken we nog op dat de koele verblijfsplek linksonderin (Professor Boerhaaveweg) privé eigendom is, en dus niet openbaar toegankelijk. De koele verblijfsplek rechtsbovenin (aan de Korte Vliet) is gekozen als standplaats voor woonwagens, dus wordt naar alle waarschijnlijkheid kleiner.

V. Oplossingen & maatregelen

Vanuit de bewonerswerkgroep Krimwijk (zie hoofdstuk 3) is een aantal kansrijke acties en initiatieven naar voren gekomen. Het gaat hier veelal om initiatieven van en met inwoners, waarbij de gemeente vooral een ondersteunende rol heeft. Daarnaast zijn er acties en maatregelen die vanuit de gemeente zelf geïnitieerd worden en betrekking hebben op de openbare ruimte. Hieronder zijn de acties, initiatieven en maatregelen beschreven:

Acties en initiatieven vanuit de werkgroep:

1. Het onderzoeken van de mogelijkheden voor subsidie voor klimaatadaptieve maatregelen aan huis (regenton, WADI, groen dak, etc.)

Een subsidieregeling voor klimaatadaptieve maatregelen geeft een belangrijke stimulans voor bewoners om zelf aan de slag te kunnen gaan. De gemeente komt

daarom naar verwachting begin 2025 met een voorstel voor een subsidieregeling, dat wordt voorgelegd aan het college van burgemeester en wethouders.

2. Extra groen / schaduw creëren in de wijk: mogelijkheden onderzoeken extra groen (bomen) Multatulilaan

Vanuit de werkgroep werd in eerste instantie een kans gesignaleerd voor extra groen en schaduw: het planten van extra bomen aan het water van de Multatulilaan. Vanwege de restricties vanuit het waterschap met betrekking tot de waterkering die hier ligt, blijkt dit helaas niet mogelijk. Deze maatregel komt dus te vervallen.

3. Pilot voorbeeldtuinenactie Krimwijk

Het idee van deze pilot is om een tuin in de wijk uit te zoeken, die kan fungeren als voorbeeld en inspiratie voor anderen, illustreert hoe je een tuin mooi en gemakkelijk klimaatadaptief kunt inrichten en wat daarvan de voordelen zijn. Vervolgens kijken we hoe we hierover gaan communiceren en/of buurtbewoners uitnodigen een kijkje te komen nemen. Al dan niet te koppelen aan bestaande buurtinitiatieven/bijeenkomsten.

Leden van de duurzaamheidstafel werken hiervoor een voorstel verder uit. Dit initiatief wordt uitgevoerd en begeleid door inwoners zelf en de gemeente ondersteunt hierbij waar nodig.

4. Onderzoeken kansen openbaar toegankelijk maken van landgoed Berbice

Landgoed Berbice ligt dicht bij de Krimwijk en heeft een aanzienlijk oppervlak aan schaduwrijk parkbos. Toegang tot dit landgoed vereist echter een lidmaatschap bij de Stichting Zuid-Hollands Landschap. Wanneer dit landgoed voor iedereen opengesteld zou worden, hebben meer wijkbewoners een koele, openbaar toegankelijke plek op betrekkelijk korte afstand beschikbaar.

Een eerste verkennend gesprek van de gemeente met de beheerders van het landgoed heeft inmiddels helaas uitgewezen dat de beheerders van het landgoed hiervoor niet openstaan. Hiermee komt deze kans te vervallen.

Park Beresteyn aan de overzijde Leidseweg wordt binnenkort wel publiek toegankelijk. Daarmee is er een extra stuk schaduwrijk groen op loopafstand openbaar toegankelijk.

Maatregelen en oplossingen gemeente (openbare ruimte):

1. Extra groen en schaduw in de wijk

De gemeente heeft onderzocht welke kansen er zijn voor het creëren van meer schaduwrijke plekken door groen, daaruit zijn de volgende kansrijke locaties gekomen (zie ook onderstaande figuur):

- J. J. Slauerhoffpad langs de Vliet
- Krimkade

Potentiële koele verblijfplekken

verblijfplekken die koel kunnen worden gemaakt

Figuur 10 Potentiële koele verblijfsplekken Krimwijk

De gemeente werkt dit voorstel verder uit en verwacht het extra groen volgend jaar (2025) te kunnen realiseren. Met het extra groen zorgen we voor meer verkoeling en schaduw, waarmee we de hitteproblemen reduceren.

2. Meekoppelkansen klimaatadaptieve maatregelen aanleg persleiding Leidseweg 2025-2026

Naar verwachting leggen we in 2025-2026 in het kader van de verbetering van het rioolstelsel onder de Leidseweg – grenzend aan de Krimwijk – een nieuwe persleiding aan. In geval van gedeeltelijk open ontgraving bij aanleg biedt dit mogelijk kansen om dan gelijk klimaatadaptieve maatregelen in te passen om de wateropgave in het gedeelte tussen Leidseweg en Krimkade op te lossen. Te denken valt aan berging op parkeervakken, wadi's aanleggen, of ondergrondse bergingsvoorzieningen. Dit gaan we komende periode nader verkennen (2025).

3. Meekoppelkansen klimaatadaptieve maatregelen integrale wijkaanpak vervanging riolering ca. 2040-2050

Naar schatting zal vervanging en grootschalige renovatie van het rioolstelsel in de wijk aan de orde zijn in de periode 2040-2050. Dit biedt kansen om gelijk de wateropgave grotendeels (of mogelijk geheel) op te lossen en mee te nemen binnen dit project. Denk aan bijvoorbeeld bergingsvoorzieningen in het groen, op de wegen en parkeervakken en onder de weg. Deze kansen werken we nader uit wanneer de renovatie van het rioolstelsel aanstaande is (ca. 2040). Bij de aanpak van het riool zal sowieso worden afgekoppeld (het hemelwater en het vuile water worden via aparte stelsels afgevoerd), dit draag ook bij aan verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit. De overstorten die lozen op het oppervlaktewater zullen dan namelijk verdwijnen.

De onderstaande tabel vat samen welke concrete maatregelen (of acties) uiteindelijk worden uitgevoerd:

Maatregelen/acties openbare ruimte gemeente	trekker	planning	financiering	Relatie met knelpunt
Meekoppelkansen aanleg persleiding Leidseweg 2025-2026*	gemeente	2025	-	A - 1
Meekoppelkansen integrale wijkaanpak vervanging riolering ca. 2040-2050*	gemeente	Ca. 2040	-	A - 1, A - 2
Subsidieregeling stimulering inwonersinitiatieven	gemeente	Q1 2025	Bedrag n.t.b.	-
Extra groen en schaduw in de wijk	gemeente	2025	budget IBOR** en Beleid	B

*het gaat hier om het verkennen van de kansen voor klimaatadaptatie, niet om de daadwerkelijke uitvoering. Dit maakt deel uit van het rioleringsproject.

**IBOR = team Inrichting & Beheer van Openbare Ruimte

Maatregelen/acties inwoners/externe partijen	trekker	planning	financiering	Relatie met knelpunt
Pilot voorbeeldtuinenactie Krimwijk	Bewoners (met gemeente)	2024-2025	-	-

VI. vervolg en conclusie

Nadat dit wijkplan is vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders, gaan we aan de slag met de genoemde acties en maatregelen. Daarin kunnen we korte termijn acties onderscheiden (initiatieven buurtbewoners, extra groen realiseren in de wijk, subsidieregeling voorstel uitwerken), waar we al direct mee starten. Deze acties en maatregelen lopen globaal vanaf begin 2025 tot naar verwachting eind 2025.

Daarin zijn er ook lange(re) termijn maatregelen, die we koppelen aan de rioleringsplannen, waarmee we hopen de waterbergingsopgave op te lossen. Deze maatregelen zullen naar verwachting pas rond 2050 zijn afgerond.

Uiteindelijk verwachten we de wijk met het pakket van maatregelen zoals omschreven in dit plan grotendeels (en wellicht zelfs geheel) klimaatadaptief te kunnen maken. De eindtermijn is dan ca. 2050 (enigszins afhankelijk van de lange termijn rioleringsvervangingsplanning).

Hierbij plaatsen we wel de kanttekening dat de inzichten in klimaatverandering en het beleid op dit vlak aan verandering onderhevig zijn. Gezien de eindtermijn die ver in de toekomst ligt (2050), is het waarschijnlijk dat een tussentijdse evaluatie en wellicht bijstelling van dit plan – en ook onze ambities - nodig blijkt.

**Bijlage (separaat bijgevoegd): verslag bewonersbijeenkomst
Krimwijk**